

Comisia sesizeaza CJUE în legatura cu o hotărâre pronunțată în Regatul Unit care permite executarea unei hotărâri arbitrale în favoarea fraților Micula

CE a decis sa sesizeze Curtea de Justiție a UE în legatura cu o hotărâre a Curții Supreme a Regatului Unit din 19 februarie 2020 care permite executarea unei hotărâri arbitrale prin care se dispune ca România sa plateasca despagubiri investitorilor.

Comisia a decis sa sesizeze Curtea de Justiție a UE în legatura cu o hotărâre a Curții Supreme a Regatului Unit din 19 februarie 2020 care permite executarea unei hotărâri arbitrale prin care se dispune ca România sa plateasca despagubiri investitorilor, deși o decizie a Comisiei a constatat ca despagubirile încalcau normele UE privind ajutoarele de stat.

Hotărârea pronunțată în Regatul Unit

În decembrie 2013, o instanța de arbitraj, constituita sub egida Convenției Internaționale pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții (ICSID), a pronunțat o hotărâre prin care a constatat ca România a încălcat un tratat bilateral de investiții încheiat în 2003 cu Suedia. Ca parte a procesului de aderare la UE, România a revocat în 2005 o schema de încurajare a investițiilor, cu patru ani înainte de expirarea sa planificata, pentru a-și alinia legislația naționala la normele UE privind ajutoarele de stat. Instanța de arbitraj a dispus ca România sa îi despagubeasca pe reclamanți, Ioan și Viorel Micula, doi investitori cu cetățenie suedeza, precum și societățile lor înregistrate în România, pentru faptul ca nu au beneficiat pe deplin de schema respectiva.

Cu toate acestea, în urma unei investigații amanunțite, la 30 martie 2015, Comisia a adoptat o decizie în care concluziona ca suma platita de România drept despagubiri încalca normele UE privind ajutoarele de stat și prin care obliga România sa recupereze despagubirile de la beneficiarii hotărârii.

În 2014, beneficiarii hotărârii arbitrale au solicitat recunoașterea acesteia în Regatul Unit. Potrivit Curții Supreme a Regatului Unit, obligațiile care îi reveneau Regatului Unit în acel moment în temeiul dreptului Uniunii nu împiedicau presupusa sa obligație internaționala de a recunoaște și de a executa hotărârea arbitrala în temeiul Convenției ICSID. Pentru a ajunge la aceasta concluzie, Curtea Supremă a Regatului Unit s-a bazat pe articolul 351 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE), care menține obligațiile internaționale pe care statele membre le au înainte de aderarea la UE față de țări terțe în cazul în care aceste obligații intra în conflict cu obligațiile care le revin în temeiul dreptului Uniunii.

În momentul în care Curtea Supremă a Regatului Unit și-a pronunțat hotărârea, procedurile privind validitatea

deciziei din 2015 a Comisiei erau pendinte în fața instanțelor Uniunii. La 25 ianuarie 2022, Curtea de Justiție a anulat o hotărâre a Tribunalului care anula decizia Comisiei și a concluzionat ca normele UE privind ajutoarele de stat erau pe deplin aplicabile măsurii în cauza și ca, totodată, Comisia avea competența de a evalua măsura respectiva.

Decizia Comisiei

Comisia considera ca Regatul Unit:

- a încălcat principiul cooperării loiale prin faptul că s-a pronunțat referitor la o problemă juridică cu privire la care instanțele Uniunii fuseseră deja sesizate, și anume interpretarea și aplicarea articolului 351 din TFUE și validitatea deciziei Comisiei din 2015 în chestiunea respectivă;
- a încălcat articolul 351 din TFUE prin faptul că a interpretat și a aplicat în mod eronat această dispoziție în împrejurările menționate mai sus. Acest lucru a subminat efectele deciziei Comisiei, în care se constata că dispoziția menționată nu se aplica hotărârii arbitrale;
- a încălcat articolul 267 din TFUE prin faptul că nu a adresat Curții de Justiție a Uniunii Europene o trimitere preliminară privind aplicarea articolului 351 din TFUE în ceea ce privește recunoașterea și punerea în aplicare a unei hotărâri ICSID în UE și validitatea deciziei Comisiei în această privință;
- a încălcat articolul 108 alineatul (3) din TFUE prin faptul că nu a respectat, în ceea ce privește executarea hotărârii arbitrale, efectul suspensiv al deciziei din 2014 a Comisiei de a iniția o procedură oficială de investigare a ajutoarelor de stat.

Comisia considera că hotărârea Curții Supreme a Regatului Unit are implicații semnificative pentru aplicarea dreptului Uniunii în cazul litigiilor în materie de investiții, în special în ceea ce privește (i) hotărârile arbitrale pronunțate pe baza unui tratat bilateral de investiții intra-UE sau (ii) aplicarea în interiorul UE a Tratatului privind Carta energiei. Comisia considera că recunoașterea și executarea unor astfel de hotărâri de către instanțele din Regatul Unit sunt incompatibile cu dreptul Uniunii; acestea ar eluda și ar submina eforturile Comisiei de a asigura executarea efectivă a hotărârilor care reiterează supremația dreptului Uniunii asupra hotărârilor arbitrale în contextul litigiilor în materie de investiții în interiorul UE, care sunt incompatibile cu dreptul Uniunii și, prin urmare, nu pot fi executate. În acest context, Comisia a inițiat recent acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor împotriva statelor membre care nu au denunțat tratatele bilaterale de investiții intra-UE.

Prin urmare, Comisia a decis să trimită Regatul Unit în fața Curții de Justiție a UE.

În temeiul articolului 87 din Acordul de retragere, Comisia poate, în termen de patru ani de la încheierea perioadei de tranziție, să inițieze proceduri în fața Curții de Justiție, în cazul în care considera că Regatul Unit nu și-a îndeplinit, înainte de încheierea perioadei respective, o obligație care îi revenea în temeiul tratatelor. În conformitate cu articolul 89 din Acordul de retragere, hotărârile Curții de Justiție în astfel de proceduri au caracter obligatoriu în toate elementele lor pentru Regatul Unit și pe teritoriul acestuia.

Context

În 2005, România a abrogat o schema de ajutor de stat ilegală, aceasta fiind o condiție prealabilă pentru aderarea sa la Uniunea Europeană. Ca răspuns, investitorii suedezi-români Ioan și Viorel Micula, precum și societățile înregistrate în România controlate de aceștia au inițiat proceduri de arbitraj în temeiul unui tratat bilateral de investiții din 2003 încheiat între România și Suedia.

În 2013, o instanță de arbitraj (constituată sub egida Convenției ICSID) le-a acordat investitorilor respectivi despăgubiri pentru ajutorul de stat pe care l-ar fi primit, plus pierderea de profit, dacă schema nu ar fi fost abrogată

în 2005 și ar fi continuat, astfel cum era prevăzut inițial, până în 2009.

În 2015, Comisia a adoptat o decizie prin care a constatat că executarea de către România a hotărârii arbitrale constituia un ajutor de stat ilegal și incompatibil, întrucât implica plata unor despăgubiri pentru ajutoarele de stat nepercepute. În special, Comisia a constatat că, prin faptul că a plătit despăgubiri reclamantilor, România le-ar acorda avantaje echivalente cu cele furnizate prin schema de ajutoare incompatibile care fusese abrogată. Această decizie a Comisiei a interzis României să plătească despăgubirile prevăzute în hotărârea arbitrală și a obligat România să recupereze orice sumă deja plătită. Beneficiarii hotărârii arbitrale au contestat decizia în fața Tribunalului Uniunii Europene.

În 2014, beneficiarii hotărârii arbitrale au solicitat recunoașterea acesteia în Regatul Unit. În 2017, Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor) a respins contestația României privind recunoașterea hotărârii, însă a suspendat executarea acesteia până la soluționarea procedurilor de către instanțele Uniunii. În 2018, Curtea de Apel din Regatul Unit a respins un recurs introdus de beneficiari împotriva suspendării executării hotărârii. Comisia a intervenit în procedurile respective.

În 2019, Tribunalul Uniunii Europene a anulat decizia din 2015 a Comisiei.

În 2020, Curtea Supremă a Regatului Unit a admis un recurs incident introdus de beneficiarii hotărârii arbitrale împotriva hotărârii pronunțate de Curtea de Apel și a ridicat suspendarea executării hotărârii în cauză. Comisia a intervenit în procedurile respective.

În 2020, Comisia a trimis Regatului Unit o scrisoare de punere în întârziere și, în 2021, un aviz motivat în care a prezentat încălcările dreptului Uniunii pe care le-a considerat ca fiind rezultatul hotărârii Curții Supreme a Regatului Unit.

În 2022, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a admis un recurs introdus de Comisie împotriva hotărârii din 2019 a Tribunalului, concluzionând că normele UE privind ajutoarele de stat erau pe deplin aplicabile măsurii în cauză, iar Comisia avea competența de a evalua măsura respectivă. Astfel, Curtea a reînstituit decizia din 2015 a Comisiei și a trimis Tribunalului cauza spre rejudecare pentru examinarea celorlalte motive.